

ραιότατον τῶν ποικίλων χρωμάτων ἄτινα δύναται τις νὰ φαντασθῆ. Ἀποροῦντες καὶ ἡμεῖς ὅτι ἐφονεύσαμεν τοσοῦτον μεγάλη ὄρνεια, βιαζόμεθα νὰ ἐπαγέλθωμεν εἰς τὴν καλύβην ὅπως ἀνεύρωμεν μέσα μεταφορᾶς. Ὁ φιλοξενῶν ἡμᾶς ἔχει μικρὸν δεκαετῆ μαῦρον φέροντα μόνον ἔνδυμα ἐν ζεῦγος ὑποδημάτων· αὐτὸς εἶναι ὁ παραγοῦ παρῶν τῆς δάσεως. Λαβὼν διαταγὴν ἀναπηδᾷ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ εἰς ἵππον, τρέχει δραμητικῶς καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ πεδίον ῥίπτει τὸν βρόχον του εἰς ἓνα τῶν βοσκόντων ἵππων καὶ συλλαβὼν φέρει αὐτόν. Ἐκτοτε δὲ βαδίζομεν κατὰ τύχην ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς πυξίδος, διότι ὁ ἵππος καὶ ὁ μικρὸς μαῦρος, φέροντες ὅσα ἐθηρεύσαμεν, μᾶς ὀδηγοῦσι.

Μετὰ τὰ πτηνὰ τῆς λίμνης ἤλθομεν εἰς τοὺς ἀγριογάλλους· εὗρομεν δὲ αὐτοὺς ποτὲ μὲν μεμονωμένους εἰς τὰς πεδιάδας, ποτὲ δὲ συνηνωμένους δώδεκα ἢ δεκαπέντε. Τὴν κεφαλὴν ἔχοντες ἀνυψωμένην, τὸν ὀφθαλμὸν παραφυλάττοντα, εἶναι τὰ πονηρότερα τῶν ζῶων τὰ ὁποῖα γνωρίζω. Κατ' ἀρχὰς κατεδιώξαμεν ἐπὶ τρεῖς ὥρας δεκαεπτὰ συνηνωμένους, χωρὶς νὰ κατορθώσωμεν νὰ τοὺς φθάσωμεν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγου κατεφύγομεν εἰς τὴν πανουργίαν· ἐστέλλομεν τὸν μικρὸν μαῦρον νὰ μᾶς φέρῃ ποτὲ μὲν ἵππον, ποτὲ δὲ δάμαλιν, ἐκρυπτόμεθα ἐπιμελῶς εἰς ἓν πλάγιον αὐτῶν καὶ περιφέροντες τα κυκλωτερῶς συνεστέλλομεν τὴν περιφέρειαν καὶ οὕτως ἐντὸς μιᾶς ὥρας εὗρισκόμεθα πλησίον τοῦ μεγάλου πτηνοῦ ὅπερ ἐξωγοῦτο καὶ ἐκαμάρομεν ὡς οἱ ἡμέτεροι γάλλοι. Στέλλοντες δὲ πρὸς αὐτοὺς δύο ἢ τρεῖς σφαιρίδια τοὺς ἐρρίπτομεν κατὰ γῆς· οὕτω δὲ ἐφονεύομεν τέσσαρας καὶ πέντε καθ' ἑκάστην. Ἡ θήρα ἐνταῦθα εἶναι δύσκολος καὶ ἀπαιτεῖ τακτικὴν, καρτερίαν καὶ παρατήρησιν· ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς τὴν τετραήμερον ταύτην ἐκστρατεῖαν, τῆς ὁποίας ὀλίγα μόνον ἐπεισόδια γράφω, ἐφονεύσαμεν τριακόσια εἰκοσὶ ζῶα περίπου· καὶ ὅμως πολλάκις ἐλυπήθημεν ὅτι διέφυγε τὰς σφαιράς μας ὠραῖον ζῶον. Ἐσφαριολήσαμεν διακοσίους καὶ τριακοσίους μακρόποδας, οἵτινες ἐφαίνοντο ἔχοντες μέγεθος ἀνθρώπου, οὐδεὶς ὅμως ἐφονεύθη, διότι ἐφευγον πεντακόσια καὶ ἑξακόσια μέτρα πρὸ ἡμῶν· ἀλλὰ οὐδεὶς ἐπέσεν.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν καλύβην, ἂν καὶ κατὰκοιοι, ἐπεδόθημεν εἰς νέαν ἔργον· καθαρίζομεν τὰ ὅπλα μας καὶ παρασκευάζομεν τινα τῶν φονευθέντων πτηνῶν ἕνα μεταφέρωμεν αὐτὰ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐπειδὴ δὲ ἔχομεν μέγαν ἀριθμὸν καὶ δὲν ἀρκοῦσι πρὸς τοῦτο αἱ χεῖρες ἡμῶν, ὁ εὐγενὴς οἰκοδεσπότης ἀνεζήτησεν ἓνα ἀρχαῖον φύλακον βοῶν, γινώσκοντα νὰ ταριχεύῃ δέρματα, καὶ χάρις εἰς αὐτὸν θέλομεν παραλάβει μετ' ἡμῶν ἀληθὲς μουσεῖον φυσικῆς ἱστορίας. Ἐπεθύμουν νὰ διατρέψω ἐπὶ πολὺ ἀκόμη εἰς τὴν

μικρὰν ταύτην καλύβην, καθόσον, ἂν καὶ εὗρισκόμεθα ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ὁ καιρὸς δὲν εἶναι ἔτι ψυχρὸς. Ἀφοῦ ἐφθάσαμεν ἐνταῦθα ἡ τροφή εἶναι ἀπλουστάτη· τρώγομεν μόνον κρέας βόειον χωρὶς φόβον νὰ ἐξαντλήσωμεν τὰ ποιμνιοσάσια τοῦ φιλοξενούντος ἡμᾶς, δώδεκα χιλιάδας βοῶν περιέχοντα· ἀλλὰ σήμερον, χάρις εἰς τὴν θήραν συγκροτοῦμεν συμπόσια· ἔχομεν γάλλους ἀγρίους, γλυκυτάτους τὴν γεῦσιν· ψιττακοὺς ἐψητοὺς καὶ ἄστακοὺς καὶ σάλπας τοῦ ποταμοῦ, ἀλιευμένους ὑπὸ τῶν μαύρων. Ζῶμεν ἐν βαθυτάτῃ ἡρεμίᾳ βίον ἀγρίων, φονεύοντες τὰ ὠραιότατα τῶν ὀρνέων τοῦ κόσμου καὶ λητμονοῦντες τὰς πόλεις καὶ τὸν πολιτισμὸν. Ὁ οἰκοδεσπότης ἐπιθυμεῖ νὰ μᾶς φιλοξενήσῃ καὶ ἐπὶ ἑξ μῆνας· εἶναι ἄνθρωπος νοήμων, φιλόφρων καὶ χαρῖεις, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ μεμονωμένος βίος ἔδωκε πρωτοτυπίαν πνεύματος καὶ τρόπους τόσον εἰλικρινεῖς, ὥστε κατέκτησεν ἤδη τὰς καρδίας μας.

N.

*Ἐπίται συνέχειν.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀποστερηθὲν τῷ 1832, διὰ τῶν ἀποράσεων τῆς Εὐρώπης, τοῦ πλείστου μέρους τῆς πατρίδος κληρονομίας καὶ δεσμευθὲν ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας ἐντὸς στενοῦ καὶ πινηροῦ κλωβοῦ, ἠδικήθη βεβαίως οἰκτρῶς· ἀλλὰ καὶ ἡ Εὐρώπη ἐτιμωρήθη, ἀξιώσασα, παρὰ τὰ διδάγματα τετρακοσίων ἐνιαυτῶν, νὰ συμβιβασθῇ ἐν τῇ ἀνατολῇ τὴν συνυπαρξίν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦναι ἀποβαίνει παντοδύναμος, μετὰ τῆς καταδυναστείας, ἥτις ὅσω καταθλιπτικὴ καὶ ἂν ἦναι ἀποβαίνει ἀσθενεστάτη. Ἐν δικαστήματι τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν τρεῖς μὲν ἐπανεστῆ ἡ Κρήτη, ἅπαξ δὲ ἡ Ἡπειρος καὶ ἡ Θεσσαλία, ἅπασαι δὲ αἱ ἑλληνικαὶ χῶραι αἱ παραδοθεῖσαι εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τουρκικῆς τυραννίας διετέλεσαν ἀδιαλείπτως σφαδάζουσαι. Ἡ Εὐρώπη δὲν παύει ἀμνηχνοῦσα περὶ τοῦ πρακτέου· καὶ νῦν μὲν ἐπιχειρεῖ πολέμους καταστρεπτικούς, νῦν δὲ ἀναγκάζεται νὰ καταδαπανᾷται εἰς προπαρασκευὰς οὐδὲν ἥττον ἐπιζημίους τῶν πολέμων. Ἐπείσθη μὲν καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ὅτι τὸ καθεστὸς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διατηρηθῆ, διατάζει ὅμως ἔτι περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀναπληρώσεως αὐτοῦ. Ἡ κατοχὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου, ὁ λίθος τοῦ προκόμεματος εἰς τὴν προσέκοψαν ἄχρι τοῦδε πάντα τὰ περὶ ἀνορθώσεως χριστιανικῆς κυριαρχίας ἐν τῇ ἀνατολῇ βουλεύματα. Οἱ Σλαῦοι οὐδὲν ἔχουσι τῶν προσόντων τῶν ἀπχραιτῆτων πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς μεγάλης ταύτης κοσμοϊστορικῆς ἐντολῆς· καὶ οὐδὲ ἔσχον ποτὲ τὰ προσόντα ταῦτα, ὡς

μαρτυρεῖ ἡ χιλιετής αὐτῶν ἱστορία. Οἱ μὲν Βούλγαροι δις, οἱ δὲ Σέρβοι ἅπαξ συνεκρότησαν κράτη μεγάλα· οὐδέποτε ὁμῶς κατόρθωσαν νὰ καταλάβωσι τὴν Κωνσταντινούπολιν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν Θεσσαλονίκην, διὰ τὴν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι ὁ κύριος πάσης μεγάλης ναυτικῆς πόλεως, μάλιστα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ κύριος, δεῖν νὰ ᾖ ναυτικός, οἱ δὲ Βούλγαροι καὶ οἱ Σέρβοι οὐ μόνον ποτὲ ναυτικοὶ δὲν ἐγένοντο, ἀλλὰ οὐδόπως οὐδαμῶς πρὸς τοῦτο πεφύκασι. Ἐξ ὅλων τῶν ἰθαγενῶν φυλῶν τῆς ἀνατολῆς, ἡ μόνη ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ τῶν σημερινῶν συστατικῶν προωρισμένη νὰ ἄρξῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ὁμολογουμένως ἡ ἑλληνική. Ἐπὶ 1200 ἔτη ἤρξεν αὐτῆς καὶ διέσωσε τὸν προμαχῶνα τοῦτον τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ μυρίων καὶ ἰσχυροτάτων πολεμίων. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τέλους ἔπεσεν, ἔπεσεν οὐχὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων καταβληθεῖσα, ἀλλ' ὑπὸ αὐτῆς τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης, ἥτις ἂν ἦτο δυνατόν τότε νὰ προῖδῃ τὰς ζῆμιας ὅσας ἐμελλεν ἐκ τούτου νὰ πάθῃ καὶ τὴν δευνοτάτην ἀμηχανίαν εἰς ἣν ἐμέλλε νὰ περιέλθῃ κατὰ τὴν τελευταίαν μάλιστα πεντηκονταετίαν, δὲν ἤθελε βεβχίως ἀγωνισθῆ μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς· ἐπὶ 200 ἔτη ἵνα ἐπιτύχῃ τὸ οἰκτρὸν ἐκεῖνο ἀποτέλεσμα. Τώρα ἐπὶ τέλους αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ προαιώνιον ἀμάρτημα, ἀλλὰ φοβεῖται, λέγει, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν παρεσκευάσεν εἰς ἐτι δυνάμεις ἱκανὰς πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ δυσχεροῦς τούτου ἔργου. Εἶναι ὁμῶς πρόδηλον ὅτι, ἐνόσω τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος διατελεῖ πεφυλακισμένον ἐντὸς τοῦ μικροσκοπικοῦ αὐτοῦ βασιλείου, ἀνέφικτος ἀποθάνει αὐτῷ ἢ τῶν ἀπαιτουμένων δυνάμεων παρασκευῇ. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ οἱ μὲν Τούρκοι ἀποθάνουσιν ὁσημέραι ἀνεπιτηδεότεροι πρὸς διάσωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ Εὐρώπη ἀμηχανεῖ μὲν καθ' ἑκάστην μὴ ἠξεύρουσα εἰς τίνα θέλει περιέλθῃ ἢ κληρονομία, ἀξιοῖ δὲ ὅτι ὁ μόνος φυσικὸς κληρονόμος εἶναι ἀνήλικος, ἀγωνίζεται δὲ εἰς τὸ νὰ ἀφαιρῇ ἀπὸ αὐτοῦ πάντα τρόπον τοῦ νὰ ἀνδρωθῇ.

Ἐκπολιτευτικὸς χαρακτήρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐξωτερικὴ οὕτως εἰπεῖν ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐν τῷ διαστήματι τῶν τελευταίων τετρακοσίων ἐνιαυτῶν. Ἀλλὰ τὸ ἔθνος τοῦτο δὲν ἠρκέσθη νὰ πολεμῇ ὑπὲρ τῶν δικαίων καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ἐκείνων ταιπωριῶν καὶ τῶν ἀδιαλείπτων ἀγῶνων, οὐδέποτε ἔπαυσεν ἐργαζόμενον μὲν περὶ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν καὶ περὶ τὴν ἐπίδοσιν τῆς βιομηχανίας, τῆς ἐμπορίας, τῆς ναυτιλίας αὐτοῦ, διατελοῦν δὲ πάντοτε ὁ πρωτοστάτης τοῦ πολιτισμοῦ καθ' ὅλην τὴν ἀνατολήν. Ἐγκαταλειφθέν καθ' ὅλα ταῦτα εἰς τὴν τύχην

αὐτοῦ, συνεκρότησε κατὰ πόλεις, κόμας καὶ χωρία κοινότητας διοικουμένας ὑπὸ ἀρχόντων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν χριστιανῶν καὶ ὠνομάζοντο μὲν κυρίως *δημογέροντες*, ἐκαλοῦντο δὲ καὶ ἄλλως κατὰ τὰς διαφόρους χώρας καὶ περιστάσεις· *γέροντες*, *ἄρχοντες*, *προεστοὶ*, *ἐπίτροποι*, καὶ *τουρκιστὶ κοτζαμπάσους*. Οἱ προϊστάμενοι οὗτοι τῶν κοινοτήτων ἔκρινον ὡς διαιτητὰς τὰς ἀστικὰς διαφορὰς, διότι αἱ ποινικαὶ ὑπήγοντο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν Τούρκου δικαστοῦ (*καδὴ ἢ μο.λ.λᾶ*)· εἰσέπραττον καὶ διεχειρίζοντο τοὺς φόρους, διώκουν τὴν κοινοτικὴν περιουσίαν, διένεμον τοὺς παρὰ τῆς τουρκικῆς ἀρχῆς ἐπιβεβλημένους φόρους κατὰ τὸ μέτρον τῶν πόρων ἐκάστης οἰκογενείας, καὶ ἦσαν οἱ φυσικοὶ προστάται καὶ σύμβουλοι παντὸς καταδιωκόμενου ἢ καταπιεζομένου κατοικοῦ τῆς κοινότητος. Αἱ κοινότητες αὗται δὲν ἦσαν θεσμὸς νέος, ὑπῆρχον ἐπὶ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν εἰμὴ τροπολογία τις τῶν ἐτι ἀρχαιότερων αὐτονόμων ἀστικῶν πολιτευμάτων, ἀλλοιωθέντων φυσικῶ τῷ λόγῳ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως διὰ τοῦ μακροῦ χρόνου καὶ τῆς ποικίλης τῶν ἐκάστοτε περιστάσεων ἐπιδράσεως. Οἷαν δὲ ζωτικότητα εἶχε τὸ ἔθνος τοῦτο καὶ οἷον πνεῦμα αὐτοδιοικήσεως, καθίσταται πρόδηλον ἐκ τούτου ὅτι αἱ κοινότητες, ἅμα διὰ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως ἀπηλλάγησαν πάσης ἐννόμου τῆς κυβερνήσεως κηδεμονίας, οὐ μόνον δὲν περιέστησεν εἰς ἀναρχίαν τινὰ καὶ παραλυσίαν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας κάλλιστα διαρρυθμισθεῖσαι ἀνέδειξαν, αἱ πλεῖστα τοὐλάχιστον, ἐξαιρετικὸν δραστηριότητα καὶ θαυμαστὴν κοινοπραγίαν ἐπιτηδεύματα.

Τὰ ὀλίγα τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν παραδείγματα ὅσα δυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα, θέλουσι μαρτυρῆσαι τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν. Ἡ κοινότης τῶν Ἀμπελακίων περιελάμβανεν 22 χωρία κείμενα εἰς τὴν Θεσσαλίαν, εἰς τὴν ἔκπαλαι πολυθρόλητον διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς κοιλάδα τῶν Τεμπῶν. Ἡ πρωτεύουσα, τὰ Ἀμπελάκια, εἶχε περὶ τὰς 4,000 κατοίκων, τὰ δὲ περὶ αὐτὴν χωρία περὶ τοὺς διςχιλίους. Ἡ κοινότης ἠσχολεῖτο μὲν καὶ περὶ παντοῖα γεωργικὰ ἔργα, ἰδίως ὁμῶς ἐπεδόθη εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν τοῦ ἐρυθροβαφοῦς βαμβακίνου νήματος, περὶ ἣν εἰργάζοντο πάντες οἱ κάτοικοι, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες. Ἐκ τούτων δὲ οἱ ἐμπειρότεροι, εἴτε πλοῦσιοι, εἴτε πένητες ἦσαν, ἐπέμφθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς Σμύρνην, εἰς Βιένναν, εἰς Ἀμστελδάμον, εἰς Λονδίον, εἰς Ὀδησσόν, ἵνα ἰδρῶσιν αὐτόθι καταστήματα καὶ ἀποθήκας. Τῆς εταιρίας προϊστάντο πέντε ἐπιτροπὰι, ἐκλεγόμεναι ὑφ' ὅλων τῶν κατοίκων πλουσιῶν ἢ πενήτων, ἅμα συμπληρωσάντων τὸ 25 τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἔτος· καὶ πολλὰκις οἱ

πενέστατοι τῶν ἐταίρων, ἐὰν ἀνωμολογοῦντο ὡς οἱ ἱκανώτατοι, προσχειρίζοντο εἰς τὰ ἀνώτατα τῆς ἐταιρίας ἀξιώματα διὰ τῆς ψήφου τῶν συμπολιτῶν. Ἐκ τῶν πέντε ἐπιτροπῶν ἡ μὲν εἶχε τὴν ὑπερτάτην τῆς ἐταιρίας διεύθυνσιν· ἡ δευτέρα ἐλέγετο διοικητικὴ ἢ τρίτη, γεωργικὴ ἢ τετάρτη, βιομηχανικὴ ἢ δὲ πέμπτη, ἐλεγκτικὴ. Πρὸ τῆς διανομῆς τῶν ἐτησίων κερδῶν, ἀφηροῦντο πρῶτον ἡ τιμὴ τοῦ σίτου τοῦ ἀγορασθέντος διὰ τοὺς πένητας ἐργάτας, τὰ πρὸς τοὺς πασάδες δῶρα, τὰ ἔξοδα τῶν νοσοκομείων, τῶν βιβλιοθηκῶν, τῶν σχολείων, τοῦ τυπογραφείου, τῶν ὁδῶν, τῶν ἐκκλησιῶν, τῆς διοικήσεως, τῶν ἐνοικίων, τοῦ γραφείου, τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρακτορείων καὶ τὰ ὁδοιπορικὰ· δεύτερον, οἱ τόκοι τῶν ὑπὸ ἐκάστου μέλους τῆς ἐταιρίας καταβληθέντων κεφαλαίων πρὸς 45 %· τρίτον, αἱ ψήφισθῆσαι ὑπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν ἐταίρων ἀμοιβαὶ εἰς τοὺς πράκτορας τῆς ἐταιρίας, ἀναλόγως τῆς ἱκανότητος αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν. Τὰ ὑπόλοιπα κέρδη διενέμοντο μετὰ τῶν ἐργατῶν ὅσοι ἦσαν ἰδιοκτῆται βαμβακοφόρων χωρίων, καὶ τῶν ἐργατῶν ὅσοι ἀπλῶς κατέβαλλον ἐργασίαν. Ἡ δὲ διανομὴ αὕτη, γινομένη ἐν κοινῇ συνελύσει, διενηργεῖτο μετὰ τοσαύτης δικαιοσύνης, ὥστε οὐδέποτε προεκάλεσε θορύβους ἢ κατακραυγὰς. Ἐντεῦθεν ἡ ἐταιρία τῶν Ἀμπελακίων εὐδαιμονήσασα, ἀνεδείχθη ἐνάμιλλος τῶν ἰσχυροτάτων ἐμπορικῶν οἰκῶν τῆς Εὐρώπης. Τὰ μεγάλα αὐτῆς κέρδη ἐπέτρεψαν νὰ συντηρῶνται κοινῇ δαπάνῃ εἰς ἕκαστον χωρὶον ἰατροὶ ἐπιμελούμενοι τὰ τῆς υγείας ὄλων τῶν κατοίκων, σχολαὶ κατώτεραι καὶ ἀνώτεραι, ἀποθήκαι σίτου καὶ ὄλων τῶν ἄλλων γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν, ἐγχωρίων τε καὶ ξένων, προϊόντων, νοσοκομείον, ταμεῖον ἀπομαχικόν, βιβλιοθήκη, ταμεῖον τῆς πειραματικῆς φυσικῆς καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ ἐταιρία αὕτη ἰδρῦθη ὀριστικῶς τῷ 1795 διὰ κεφαλαίου 100,000 φράγκων περίπου· τῷ δὲ 1810 ὅτε εἶπερ ποτὲ ἤκμασεν, εἶχε κεφάλαιον 20,000,000 φράγκων. Τὰ ἐμπορικὰ αὐτῆς συναλλάγματα ἐκυκλοφόρου ἀπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἀσίας, αἱ δὲ ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἀποθῆκαι αὐτῆς ἔβριθον ἐμπορευμάτων δι' ἀνταλλαγῆς προσκτηθέντων. Ἀλλ' ἡ τοσαύτη τῶν Ἀμπελακιωτῶν εὐημερία ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ προκαλέσῃ τὴν δυσπιστίαν, τὸν φθόνον καὶ τὴν ὀργὴν τῆς τυραννικῆς κυβερνήσεως ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὁποίας εἶχον τὴν δυστυχίαν νὰ ζώσιν. Οἱ ἐν τῇ γειτονίᾳ αὐτῶν ζῶντες Τούρκοι προετράπησαν ὑπὸ τῆς Πύλης νὰ ἐπιπέσωσι, δρῶντες τὴν χώραν καὶ ἐκδιώκοντες τῆδε κάκεισε τοὺς κατοίκους αὐτῆς. Τοῦ ἔργου τῆς καταστροφῆς ἐκτελεστῆς ἐγένετο ὁ διαβόητος Ἀλῆ πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων. Συνέβη δὲ τοῦτο καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπὲρ τὰ 40,000,000 φράγκων, συγκεν-

τρωμένων εἰς Βιένναν, κατεπονθόθησαν ἐν τῇ κατὰ τὸ 1811 οἰκονομικῇ χρεωκοπίᾳ τῆς Αὐστρίας· ὥστε οἱ δυστυχεῖς Ἀμπελακιοῦται, ἀπολέσαντες πατρίδα καὶ κεφάλαια, διεσκορπίσθησαν ἀπανταχοῦ γῆς καὶ ἔκτοτε δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐνωθῶσιν αὐθις.

Τοιαῦται ἢ παραπλήσια ἐταιρίαὶ συνεκροτήθησαν εἰς πολλὰς ἑλληνικὰς κοινότητας ἀπὸ τῆς 15^{ης} ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἐν Φιλιππουπόλει, ἐν Μαδεμοχωρίοις, ἐν Καλαρρῦτῃ, ἐν Συράκῃ, ἐν Χίῳ, ἐν Κυθωνίαις, ἴνα εἰς τινὰς τῶν ὀνομαστωτάτων περιορισθῶμεν. Αἱ μᾶλλον ὅμως ἀξιουνημόνευτοι αὐτῶν ὑπῆρξαν βεβαίως αἱ ναυτικαὶ κοινότητες τῆς Ἰδρας, τῶν Σπετσῶν καὶ τῶν Ψαρῶν, διότι τὰ ἔργα αὐτῶν δὲν συνετέλεσαν μόνον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν εὐημερίαν τῶν νησιωτῶν ἐκείνων, ἀλλὰ ἀπῆρτισαν ἐν τῶν κυριωτάτων ὅπλων καὶ ἴσως τὸ κυριώτατον δι' οὐ ἀνεκτῆθη ἢ ἀνεξαρτησία ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος φύσει καὶ θέσει ἀνεδείχθη ἀνεκάθεν καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἰδίως ναυτικὸν ἔθνος. Ἐθαλασσοκράτησεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ ἐξαιρέτως ἐν τῇ Ε' καὶ ἐν τῇ Δ' ἑκατονταετηρίδι πρὸ Χριστοῦ. Ἐθαλασσοκράτησε κατὰ τὰ πρῶτα ἐξακόσια ἔτη τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, καὶ ἐξαιρέτως ἐν τῇ Θ' καὶ τῇ Ι' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδι, οὐδὲ ἀπέβαλε τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἰμὴ ὅτε ἡ ἐσπερία Εὐρώπη, διὰ τῶν πληγῶν αἱ κατήνεγκε κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἰδιοποιήθη βαθμηδὸν καὶ πᾶσαν σχεδὸν τὴν ναυτικὴν αὐτοῦ δύναμιν, περιελθοῦσαν τότε εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἐνετῶν καὶ τῶν Γενουαίων. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο ὅπως καθ' ὅλα τὰ λοιπὰ οἱ ἑσπῆριοι οὐδὲν διαρκῆς ἴδρυσαν ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ὅτι, ἂν, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Τούρκοι ἐκληρονόμησαν τοὺς καρποὺς τῆς μεταξὺ χριστιανῶν ἐκείνης ἀδελφοκτονίας, τὸ ἑλληνικὸν ναυτικὸν περιορίζετο εἰς μικρὰ τινὰ πλοίαρια περὶ ἀπλῆν τὴν ἀκτοπλοῖαν ἀσχολούμενα, μετ' οὐ πολὺ Γενουαῖοί τε καὶ Ἐνετοὶ ἀπέβαλον ὡσαύτως τὸ ἐφήμερον αὐτῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν κράτος. Ἡ μόνη μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἡμῶν διαφορὰ ὑπῆρξεν ὅτι οἱ μὲν Ἐνετοὶ καὶ Γενουαῖοι ἐξεχώρησαν διὰ παντὸς ἐκ τῆς ἀνατολῆς, οἱ δὲ Ἕλληνες, δι' ἀγῶνων ἀτρόπων ἀνακτῆσαντες τὴν ἀρχαίαν ὑπεροχὴν, ἔμελλον ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος νὰ περιάγωνσιν αὐθις τὴν σημαίαν αὐτῶν τροπαιοῦχον ἀπὸ τῆς Ὀδησσοῦ μέχρι τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας. Πολλὰ ἔσωτερικὰ καὶ ἔξωτερικὰ γεγονότα συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀναβίωσιν ταύτην τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ· πρὸ πάντων ὅμως ἡ ἐπιτηδείότης μετ' ἣς ἐφηρμόσθη τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταφισμοῦ καὶ εἰς τοῦτον τὸν κλάδον τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, ὅπως εἰς πλείστους ἄλλους. Ἐκαστος νῆυτης εἶχεν ἐταιρικὴν μερίδα ἐπὶ τοῦ πλοίου ἢ τοῦ

φορτίου γινόμενος δὲ οὕτω συνέταιρος, εἶχεν ἴδιον συμφέρον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἀπέβαινε προσηκτικὸς, ἀγρυπνος, οἰκονόμος, ἐξεταστικός. Καὶ οὐ μόνον ἠγωνίζετο πάση δυνάμει νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ πλοίου ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τοῦτο ἐπιδεξιότητα αὐτοῦ ἀδιαλείπτως προεβίβαζεν, ὥστε προϊόντος τοῦ χρόνου ἀπὸ ἀρίστου ἐκτελεστοῦ τῶν διατασσομένων προήγετο πολλάκις εἰς τὴν τάξιν ἀρίστου κυβερνήτου.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀδελφικῆς ταύτης συμπράξεως τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἐργασίας, τῆς εὐπορίας καὶ τῆς ἀπορίας, ἀπέβησαν θαυμαστικά. Αἱ τρεῖς νῆσοι, αἵτινες ἐν τῇ 12' ἑκατονταετηρίδι ἦσαν σχεδὸν ἔρημοι, ἐκτίσθησαν ἕκαστε κατοίκους συμποσωθέντας ἐν ταῖς παραμοναῖς τῆς ἐπαναστάσεως εἰς 30 χιλιάδας ψυχῶν. Κατὰ τοὺς μετριοτέρους δὲ ὑπολογισμοὺς ἠριθμούν, κατὰ τὸ 1824, 300 πλοῖα ἀπὸ 60 μέχρι πετρακοσίων τόνων καὶ πληρώματα 12,000 περίπου ναυτῶν. Οἱ θησαυροὶ οἱ ἀποκαμιευθέντες εἰς τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἀγόνους βράχους ἀπέβησαν τοσοῦτοι, ὥστε οἱ φιλοπάτριδες αὐτῶν κάτοικοι ἠδυνήθησαν νὰ καταβάλωσι περὶ τὰ 20,000,000 δραχμῶν εἰς τὸν μέγαν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. Τὸ δὲ οὐδὲν ἦττον ἀξιωματικὸν, τὸ ἠθικὸν φρόνημα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἀνυψώθη παραδόξως. Χρηστότης ἐξαιρέτως ἐπεκράτησεν εἰς ἀπάσας τὰς ναυτικές καὶ ἐμπορικές τοῦ τότε καιροῦ κερδοσκοπίας. Πᾶσαι αἱ ληψοδοσίαι ἐγένοντο διὰ προφορικῶν συμβάσεων ἢ τὸ πολὺ δι' ἀπλῶν σημειώσεων. Ὁμολογία καὶ ἐξοφλήσεις ἦσαν πράγματα ἀγνωστα, ἢ δὲ χρεωκοπία καὶ ἡ ναυταπάτη, γεγονότα σχεδὸν ἀνήκουστα. Οἱ ναυσίβιοι ἐκείνοι ἄνδρες, εἶχον καθ' ἅπαντα τὸν βίον θαυμαστὸν τι ἠρωϊκὸν παράστημα καὶ ἠθικὸν ἀξίωμα. Ἰδίως ἐφιλοτιμοῦντο νὰ κοσμήσωσι τὰ πλοῖα αὐτῶν δι' ὀνομάτων καὶ ἀναγλύφων εἰκονίζοντων τοὺς προπατορικοὺς ἥρωας, ὧν ἐπόθουν νὰ μιμηθῶσι τὰ ἔργα καὶ ὧν νυτύχησαν τρώοντι νὰ ἀναδειχθῶσι μετ' οὐ πολὺ ἐνάμιλλοι. Ἴνα δὲ εἰς μόνα τὰ ὀνόματα τῶν πλοίων περιορισθῶμεν, ἀναφέρομέν τινα ἐξ αὐτῶν ὡς χαρακτηριστικώτατα τῶν αἰσθημάτων ὧν ἐνεφοροῦντο οἱ ἰδιοκτῆται, οἱ κυβερνήται καὶ οἱ ναῦται αὐτῶν. Ἀσπασία, Ἀριστείδης, Ἀνδρομάχη, Ἀχιλλεὺς, Ἀθηνά, Ἀφροδίτη, Γοργῶ, Διομήδης, Ἑλλάς, Ἐλευθερία, Ἐπαμεινώνδας, Ἡρακλῆς, Θεμιστοκλῆς, Κλειώ, Λυκούργος, Λεωνίδας, Νιόβη, Περικλῆς, Σόλων, Σπαρτιάτις, τοιαῦτα καὶ ἄλλα πλεῖστα τοιαῦτα ἦσαν τὰ ὀνόματα ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν ὀπρίων ἔθετον τὸν ἱερόν αὐτῶν στόλον οἱ ἄνθρωποι τῶν χρόνων τούτων, ἀγωνιζόμενοι νὰ συνχρολογῶσι τὸν παρόντα Ἑλληνισμὸν πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἐκείνον, ὅχι τὸν Ἑλληνισμὸν ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔζων, ἀλλὰ τὸν Ἑλ-

ληνισμὸν ἐντὸς τοῦ ὁποίου μετ' ὀλίγον ἔμελλον νὰ ζήσωσι καὶ εἰς τὸν ὁποῖον τοσαύτην εἶχον πεποιθήσιν, ὥστε πρὶν ἐπιτείλῃ ἐτι ἐπὶ τῆς δεδουλωμένης πατρίδος, ὡς παρόντα ἐχαιρέτιζον καὶ ἐπανηγυρίζον. Τί παράδοξον λοιπὸν ὅτι τοιοῦτοι ὄντες καὶ συναθλητὰς ἔχοντες τοὺς κλέφτας καὶ τοὺς ἀρματωλοὺς, ὧν προεμνημονεύσαμεν, κατάρθωσαν ὅσα κατάρθωσαν;

Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ πολέμιοι πρὸς οὓς διεγωνίσθησαν οἱ πατέρες ἡμῶν κατὰ τε θάλασσαν καὶ κατὰ ξηρὰν, ἦσαν ὅλως διάφοροι τῶν ἀντιπάλων οὓς πρόκειται νῦν νὰ ἀπαντήσωμεν. Ἀλλὰ ἡ πρωτίστη τῶν ἐθνῶν ἀρετὴ εἰς τοῦτο συνίσταται, τὸ νὰ παρασκευάζωσιν ἑκάστοτε τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἰς τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὰς δυνάμεις καθ' ὧν ἔχουσι ν' ἀντιπαραταχθῶσιν. Οἱ κλέφται καὶ οἱ ἀρματωλοὶ ἡμῶν ἦσαν ἐνάμιλλοι κατὰ τε τὸν ὄπλισμόν καὶ τὸν τρόπον τοῦ πολεμεῖν πρὸς τοὺς κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου ἀσυντάκτους ὄχλους τῶν πολεμίων καὶ ἔχοντες πρὸς ἐπὶ τούτους τὸ ἠθικὸν πλεονέκτημα τῆς φιλοτιμίας καὶ τῆς φιλοπατρίας, πολλάκις ἔτρεψαν αὐτούς. Τὰ δὲ σάφη τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων, ὅσα ἐλαφρὰ καὶ ἂν ἦσαν ἀντιπαραβαλλόμενα πρὸς τοὺς ὄγκους τῶν τουρκικῶν δικρότων καὶ φρεγάδων, παραλαβόντα ὁμῶς εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν τὸ φοβερόν τῶν πυρπολικῶν ὄπλον, καὶ ἐπιτηδειότερον μὲν χειριζόμενα, ἐκθυμότερον δὲ κυβερνώμενα καὶ τολμῶντα τὰ πάντα ὅπως μόνῃ ἢ πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσίωσις τολμᾷ, ἠδυνήθησαν πολλοὺς μὲν ἐκ τῶν κολοσσῶν ἐκείνων νὰ καταστρέψωσι, πλειστάκις δὲ νὰ ἴδωσιν αὐτοὺς προτροπάδην πρὸ αὐτῶν φεύγοντας.

Ἐνῶ λοιπὸν μίαν τοῦ ἔθνους μερίν ἐπέτυχεν ν' ἀναλάβῃ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ ὁσμаниκού κράτους πραγμάτων καὶ νὰ κυριρχήσῃ ἀπολύτως τῶν δύο ἐπέκεινα τοῦ Ἰστροῦ μεγάλων αὐτοῦ ἐπαρχιῶν ἐνῶ ἐπέρα τοῦ ἔθνους μερίν, ὁ κλῆρος, διείπεν, ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην ἡγεμονίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τὸν πνευματικὸν καὶ ἐν μέρει τὸν ἀστικὸν βίον ἀπάντων τῶν χριστιανῶν τοῦ κράτους ὑπῆκόων ἐν Εὐρώπῃ τε καὶ ἐν Ἀσίᾳ ἐνῶ τρίτη τοῦ ἔθνους μερίν διατελοῦσα αἰείποτε ἔνοπλος διεξῆγεν ἀδιάκοπον κατὰ τῶν κατακτητῶν ἀγῶνα εἰς τὴν Μακεδονίαν, εἰς τὴν Θεσσαλίαν, εἰς τὴν Ἡπειρον, εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐνῶ σύμπαν τὸ ἔθνος ἐπανίστατο ἐκ διαλειμμάτων ὁσάκις εὕρισκεν ἢ ἤλπισε νὰ εὕρῃ οἰονδήποτε ἐξωτερικὸν σύμμαχον, συγχρόνως τὸ ἔθνος τοῦτο διωργανωμένον εἰς πολυαριθμοὺς κοινότητας ἀπὸ τῆς Θράκης μέχρι τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀπὸ τῆς Ἡπείρου μέχρι τῶν παραλίων χωρῶν τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐν τῷ μεταξύ νήσους, μικρὰς τε καὶ μεγάλας, διόκει τὰ καθ' ἑαυτὸ εἰς τρόπον ἐπι-

τήθειον νὰ πλουτήσῃ, νὰ παιδευθῇ καὶ νὰ προ-
 παρασκευάσῃ πάντα τὰ πρὸς ἀνάκτησιν καὶ
 συντήρησιν τῆς ὀλοσχεροῦς αὐτοῦ ἀνεξαρτησίας
 ἀπαιτούμενα. Τὸ δὲ μέγα τοῦτο ἐκπολιτευτικὸν
 ἔργον δὲν διεξήγετο εἰμὴ ὑπὸ μόνῃς τῆς ἑλλη-
 νικῆς φυλῆς. Ὑπῆρχον μὲν μεταξὺ τῶν χριστιαν-
 ῶν τῆς ἀνατολῆς καὶ ἕτερά τινα φύλα ἑτερό-
 γλωσσα καὶ ἑτερόνυμα· ἀλλὰ ταῦτα πάντα διε-
 τέλεσαν ἐπὶ 400 ἔτη ἀφάνῃ τὸ πλείστον τοῦ
 χρόνου καὶ ἀκατονόμαστα. Αὐτοὶ οἱ Σλαῦοι ἐ-
 πέσχον καθ' ὅλον τὸ μακρὸν ἐκεῖνο τοῦ χρόνου
 διάστημα δευτερεύουσαν τάξιν, οὐδαμῶς γενό-
 μενοι ἐνάμιλλοι τοῦ μεγάλου ἀξιώματος, ὅπερ
 διὰ τῆς εὐφυΐας, τῆς δεξιότητος καὶ τῆς πατρο-
 παραδότου κοσμοϊστορικῆς αὐτοῦ ἀξίας κατώρ-
 θωσε νὰ διατηρήσῃ ὁ Ἑλληνισμὸς ὑπὸ τὸ κρά-
 τος τῆς φροσεωτάτης τῶν τυραννῶν. Πολλοὶ ἐξ
 αὐτῶν ἀπέβησαν καὶ αὐτὴν τὴν συνειδησιν τῆς
 ἰδίας ἐθνότητος, μάλιστα δὲ οἱ Βούλγαροι, ἐξ
 ὧν ὅσοι τυχὸν ἐλάβανον παιδείυσιν τινα οὐδὲ
 ἤθελον νὰ φέρωσι τὸ φυλετικὸν αὐτῶν ὄνομα,
 ἀλλ' ἐκαυχῶντο αὐτοκαλούμενοι Ἕλληνας. Δὲν
 λέγομεν τι περὶ τῶν Μαυροβουνιωτῶν, διότι οὗ-
 τοι, εἰ καὶ σπανίως ὑπέκυψαν εἰς τὴν ὁσμανι-
 κὴν κυριαρχίαν, διὰ τὸ εὐάριθμον ὄμως καὶ τὴν
 ὀλίγην περὶ τὸν πολιτισμὸν ἐπίδοσιν αὐτῶν, ἐ-
 λάχιστα ἐπενήργησαν εἰς τὰ πράγματα τῆς ἀ-
 νατολῆς. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων Σλαῶν μόνοι οἱ
 Σέρβοι ἐπανεστῆσαν, ἀλλὰ καὶ οὗτοι μόνις πρὸ
 ἑπτὰ ἢ ὀκτῶ δεκατηρίδων. Ὅθεν τὸ ἑλληνι-
 κὸν ἔθνος ἐπρώτευσεν καθ' ἅπασαν τὴν ἀνατολὴν
 οὐ μόνον ἐπὶ ἐμπορίᾳ, βιομηχανίᾳ, ναυτιλίᾳ,
 παιδείᾳ καὶ ἀρίστη ἐν πολλοῖς τῶν καθ' ἑαυτὸ
 πραγμάτων διοικήσει, ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὸ μόνον
 ἔχυσεν ἀφειδίως τὸ αἷμά του ἵνα διασείσῃ
 τὸ τερατώδες οἰκοδόμημα τῆς ὁσμανικῆς κυριαρ-
 χίας καὶ ἀκρωτηριάσῃ αὐτὸ καὶ περιαγάγῃ εἰς
 τὴν παρούσαν ἀμνηχανίαν. Τοῦτο δὲ τὸ θαυμα-
 στὸν θέαμα ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν ἅπαντες οἱ
 περιηγηταὶ τῆς ἀνατολῆς, κατὰ τὴν III' μάλιστα
 ἑκατονταετηρίδα, προανήγγελλον τὴν πτώσιν
 τοῦ τουρκικοῦ κράτους, καὶ μιᾶ φωνῇ οὐδένα
 ἄλλον ἀνωμολόγουν ὡς πρόδηλον κληρονόμον
 τῆς ὑπερτάτης ἐν τῇ ἀνατολῇ ἀρχῆς εἰμὴ τὸ
 ἑλληνικὸν ἔθνος.

Ὁ νῦν Ἑλληνισμὸς.

Ἡ ἔκρηξις, αἱ περιπέτειαι καὶ ἡ παράτασις
 τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐπήγαγον διακο-
 πὴν τινα τῆς ἐκπολιτευτικῆς ταύτης ἐνεργείας,
 καὶ ἐν μέρει τὴν καταστροφὴν πολλῶν ἐκ τῶν
 κυριωτάτων αὐτῆς ἐστιῶν. Τὰ Μακεδονώρια καὶ
 ἡ Νιάουσα τῆς Μακεδονίας, αἱ κοινότητες τῆς
 Θεσσαλικῆς Μαγνησίας, ἡ Καλαβρύτιη, ἡ Συράκω
 καὶ τὸ Σούλι τῆς Ἠπείρου, ἡ Χίος, τὰ Ψαρά, αἱ
 Κυθωνίαι τῆς Ἀσίας, ἡ Κόσος, ὑπέστησαν
 συμφορὰς ἀνηκέστους· ἵνα μὴ ἀναφέρωμεν τὴν
 ὀλοσχερῆ ἀνατροπὴν ἀπάσης τῆς Στερεᾶς Ἑλ-

λάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου, καὶ τοῦ πλείστου
 τῆς Κρήτης, τὴν ἐντελῆ ἐξάντησιν τῆς Ὑδρας
 καὶ τῶν Σπετσῶν, ἐτι δὲ τὰς σφαγὰς αἵτινες
 ἀπανταχοῦ ἄλλοῦ τῆς ἀνατολῆς γενόμεναι κα-
 τήνεγκον πληγὰς καιρίας εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν,
 ἰδίως εἰς τὰς ἐπιφανεστάτας μητροπόλεις, τὴν
 Κωνσταντινούπολιν, τὴν Ἀδριανούπολιν, τὴν
 Φιλιππούπολιν, τὴν Σμύρνην, τὴν Θεσσαλονίκην.
 Ἀλλὰ μετὰ τὴν δεκαετῆ ταύτην λαίλαπα, καθ'
 ἣν πολλάκις ὁ Ἑλληνισμὸς ἐφαίνετο μέλλων νὰ
 καταποντωθῇ καὶ νὰ ἀποτεφρωθῇ ἐντὸς τοῦ
 πελάγους ἐκεῖνου τοῦ αἵματος καὶ τοῦ πυρός,
 αἴφνης πρὸέκυψεν οὗτος, εἴπερ ποτὲ ἀκμαῖος ἠ-
 θικῶς καὶ ὑλικῶς, καὶ ἐπεδόθη μετὰ νέου ζήλου
 εἰς τὴν ἀνάκτησιν καὶ τὴν αὐξησιν τῶν δυνά-
 μων αὐτοῦ ἐν Θράκῃ, ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, καθ'
 ὅλας τὰς νήσους, ἐν Μακεδονίᾳ, ἐν Θεσσαλίᾳ,
 ἐν Ἠπείρῳ καὶ ἐντὸς τοῦ ἰδρυθέντος τότε βασι-
 λείου τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀπελευθερωθεῖσα αὕτη
 μικρὰ ἀπόμοιρα τῶν ἐκτεταμένων ἐκείνων ἑλλη-
 νικῶν χωρῶν ἀπέβη ὁ φαινὸς φάρος πρὸς ἃν δὲν
 ἔπαυσαν ἐπὶ 40 ἡδὴ ἔτη ἀποβλέποντες ἅπαντες
 οἱ ὁμογενεῖς καὶ ἐμὸγλωσσοι, οἱ καταδικασθέν-
 τες μετὰ τσακίτας θυσίας καὶ τσακῦτα κατορ-
 θώματα νὰ διάγωσιν ἐτι ἐν τῇ ζοφερᾷ νυκτὶ
 τῆς ἀπαισιωτάτης τῶν δουλειῶν. Αἱ ἀσθενεῖς
 καὶ εὐάριθμοι γῶραι αἱ τὸ βασίλειον τῆς Ἑλ-
 λάδος ἀπαρτίσασαι καὶ πλείστην ὄσσην δῆωσιν,
 λιπανθρωπίαν καὶ ποικίλην ἄλλην ταλαιπωρίαν
 παθούσαι, δὲν ἔπραξαν πολλὰ καὶ μεγάλα ὡς
 κράτος πολιτικόν. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἐπιδοθέν-
 τες ἐκθύμως, μετὰ τσακῦτας προηγουμένως συμ-
 φορὰς, εἰς τὴν ὑλικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτῶν
 προαγωγὴν, οὔτε στρατὸν ἀποχωρῶντα συνεκρό-
 τησαν, οὔτε στόλον· καὶ πολλάκις ἐθυσίασαν εἰς
 τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα, τὰ κοινὰ συμφέροντα
 τῆς πολιτείας καὶ τῆς διοικήσεως. Καθ' ὅλα ἔ-
 μως τὰ λοιπὰ ἠδικοίμησαν παραδόξως. Ἀπο-
 λύσαντες τὸ ἀγαθὸν τῆς εὐνομίας, τῆς ἀσφα-
 λείας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, ἔδωκαν τὸ σύνθημα
 τῆς ἀναβιώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς νέας
 ὑπ' αὐτοῦ καταλήψεως ἀπάσης τῆς ἐκπολιτευ-
 τικῆς ἐνεργείας καθ' ὅλην τὴν ἀνατολήν. Πλεί-
 στα τοῦ βασιλείου μέρος μετεβλήθησαν, διὰ τῆς
 ἐνδελεχοῦς φιλοπονίας τῶν γεωργῶν, εἰς ἀλα-
 θεῖς παραδείσους. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν, εἰ
 καὶ ἔχον ν' ἀντιπαλαίσῃ πρὸς τσακῦτας καὶ τη-
 λικαῦτας ἀτμοπλοικᾶς ἐταιρίας, ἠρίθμει κατὰ
 τὸ ἔτος 1875 5,000 σκάφη 230,135 τόνων
 καὶ 25,197 ναῦτας. Ὁ πληθυσμὸς σχεδὸν ἐδι-
 πλασιάσθη. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ὑπερεδιπλα-
 σιάσθη ἐν μιᾷ δεκαετίᾳ. Τῷ 1862 ἡ εἰσαγωγὴ
 καὶ ἐξαγωγὴ ἀνῆρχετο εἰς 81,433,392 φράγ-
 κων, τῷ δὲ 1872 ἡ κίνησις τοῦ γενικοῦ ἐμπο-
 ρίου παρέστησεν ἀξίαν 195,510,249 φράγκων.
 Οὐδ' ἔχομεν ἀνάγκην ν' ἀκριβολογήσωμεν περὶ
 τῆς τεραστίως ἐπιδόσεως ἣν ἔλαβεν ἡ δημοσία

παίδευσις, ἢ τε ἀνωτάτη καὶ ἡ μέση καὶ ἡ κατωτέρα. Ὁ ξένος ἐρχόμενος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκπλήττεται θεωρῶν τὸ μέγεθος, τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν παντὸς εἶδους ἰδρυμάτων τῆς πόλεως ταύτης ὅσα ἐργάζονται ἢ παρασκευάζονται νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὴν ἐπίδοσιν τῆς παιδείας καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς βαθμίδας· τὸ πανεπιστήμιον, τὴν ἀκαδημίαν, τὸ ἀστροσκοπεῖον, τὸ πολυτεχνεῖον, τὸ Μουσεῖον, τὸ Ζάππειον, τὸ Ἀρσακεῖον, τὸ ὄργανοτροφεῖον τῶν ἀρρένων, τὸ ὄργανοτροφεῖον τῶν θηλέων. Τὸ βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος κατηγορήθη ὅτι ἐπέστησε προσοχὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὴν ἀνωτέραν καὶ μέσην μᾶλλον ἢ εἰς τὴν κατωτέραν παιδευσίν· ἀλλ' οἱ τοῦτο λέγοντες λησμονοῦσιν ὅτι ἡ κατωτέρα παιδευσις λειτουργεῖ κυρίως χάριν τοῦ ἰδίου, τοῦ τοπικοῦ τοῦ βασιλείου συμφέροντος, ἢ δὲ ἀνωτέρα καὶ ἡ μέση ἀκτινοβολοῦσι καθ' ὅλην τὴν ἀνατολήν· τὸ δὲ μικρὸν τῆς Ἑλλάδος βασιλεῖον φύσει καὶ θέσει ὀφείλει νὰ πράττη πολὺ μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ συμφέροντος ἢ ὑπὲρ τοῦ μερικοῦ τῶν χωρῶν ὅσαι ἀπρξρίζουσι τὸ βασιλεῖον τοῦτο. Ἐντεῦθεν οὐ μόνον ἡ ἀνωτέρα καὶ ἡ μέση παιδευσις ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν τοῦ ἔθνους πολὺ πλείονον ἢ ἡ κατωτέρα, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι δυσαναλογίαι ἠδύναντο νὰ παρατηρηθῶσιν ἐν τῷ πολιτικῷ καὶ κοινωνικῷ κατὰ κράτος τοῦ μικροῦ τούτου κράτους, δυσαναλογίαι τὰς ὁποίας ἤθελεν εἶναι μακρὸν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα καὶ αἱ ὁποῖαι φαίνονται ἐπιμεμπτοὶ μόνον ὅταν δὲν ἀναλογιζόμεθα ὅτι τὸ ἑλληνικὸν πολιτεύμα ἀποτελεῖ τὴν κεφαλὴν οὐχὶ τοῦ λεγομένου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὴν δ' εὐθύνην τῆς ὅλης ἰδιορρυθμίας ταύτης καταστάσεως τῶν πραγμάτων φέρει οὐχὶ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀλλ' ἡ Εὐρώπη, ἣτις δὲν ἐκύρωσε τὴν ἀνεξαρτησίαν εἰμὴ τοῦ ἐλαχίστου μέρους τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνισθέντων Ἑλλήνων, καὶ ἀφ' ἐτέρου αὐτὴ δὴ αὕτη δὲν ἐπαυσε πρῶτον καὶ ὑποδεικνύουσα τὴν ἐν τῷ μέλλοντι αὐξήσιν τοῦ πολιτικοῦ τούτου οἰκοδομήματος. Ἀλλ' ὅπως δὴποτε, ὅστις ἔχει τὴν ἐλαχίστην ἔννοιαν τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως εἰς ἣν διετέλου προ τοῦ ἀγῶνος ἡ Στερεὰ Ἑλλάς καὶ ἡ Πελοπόννησος καὶ τῆς ἔτι οἰκτροτέρας εἰς ἣν περιέστησαν ὡς ἐκ τῶν περιπετειῶν τοῦ ἀδυσωπήτου καὶ ἀγρίου ἐκείνου πολέμου, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ θαυμάσῃ τὴν ἐν δικαστήματι τῶν σαράκοντα ἐτῶν γενομένην ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἀλλοίωσιν.

Ἐνωσεται ὅτι τοσαύτην ἐπίδοσιν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προσδοκῶμεν παρὰ τῶν πολλῶν ἐκατομμυρίων Ἑλλήνων, ὅσοι κατεδικάσθησαν τότε νὰ ἐξακολουθήσωσι διάγοντες ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Οἱ δούλοι Ἕλληνες εἰργάσθησαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου μεθ' οὗ καὶ οἱ ἐλεύθεροι·

ἀλλ' ἡ αὐθαιρέσια, ἡ ἀνομία, ἡ καταπίεσις τῆς ὀσμυνικῆς κυβερνήσεως δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὴν γεωργίαν νὰ παραγάγῃ αὐτόθι τοὺς ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος προκύψαντας ἀπὸ χωρῶν πολὺ ὀλιγώτερον εὐφόρον καρπούς. Μόνον εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰς παραλίαις ἔπου ἡ παρουσία τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ξένων δυνάμεων περιέστελλεν ὁπωσοῦν τὴν ἀδιόρθωτον τουρκικὴν δεσποτείαν, ἠδύνηθη δ' Ἑλληνισμὸς ν' ἀναπτύξῃ μέχρι τινὸς τὰ ἔμφυτα αὐτοῦ προτερήματα. Πᾶσα ἡ ἐξωτερικὴ ἐμπορία καὶ πᾶσα ἡ ναυτιλία τοῦ κράτους περιήλθον αὐθις εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Ἰδίως ἀξιοσημεῖωτα κατὰ τοῦτο εἶναι τὰ συμβάντα εἰς τὰς κυριωτέρας μεγαλοπόλεις. Ἡ Σμύρνη ἀπέβη πόλις ἐπὶ τοσοῦτον ἑλληνικῆ, ὥστε ἐπὶ τῶν 400,000 αὐτῆς κατοίκων αἱ 80,000 εἶναι Ἕλληνες. Εἰς Κωνσταντινούπολιν οἰκοῦσι 300,000 Ἑλλήνων καὶ ἐκεῖ ἡ ἀριθμητικὴ αὐτῶν ἀναλογία πρὸς τὸν ὄλον τῆς πρωτεύουσας πληθυσμὸν εἶναι βεβαίως πολὺ μικρότερα ἢ ἐν Σμύρνῃ, ἀλλὰ διὰ τῆς δραστηριότητος, τῆς εὐφυίας καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος αὐτῶν εἰμποροῦμεν θαρρόντως νὰ εἴπωμεν ὅτι πρωτεύουσιν ὄλων τῶν ἄλλων φυλῶν ὅσαι καλύπτουσι τὰς εὐθαλεῖς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου. Αἱ σφραγαὶ καὶ αἱ καταστροφαὶ τοῦ 1821 ἐπήγαγον τὴν ἐντελῆ ἀναμόρφωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἐκείνης κοινωνίας. Οἱ Φαναριῶται ἐξέλιπον καὶ συνεξέλιπε μετ' αὐτῶν ὁ ἰδιόζων τρόπος καθ' ὃν οὗτοι ἐπενήργουν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν κυβερνητικῶν πραγμάτων τῆς Τουρκίας. Τὸς Φαναριώτας ὅμως διεδέχθησαν οἱ μεγάλοι τραπεζιτικοὶ οἴκοι, οἵτινες ἔνεκα τῶν ἀδικαλείπτων οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τῆς κυβερνήσεως ἐκείνης τοσοῦτον ἴσχυσαν, ὥστε οἱ δύο τελευταῖοι ἀλλεπαλλήλως βασιλεύσαντες σουλτάνοι, ἀμφοτέρω ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην ἐπιδεικτικῶς νὰ δηλώσωσι τὴν ἐξάιρετον αὐτῶν εὐνοιαν πρὸς δύο ἐκ τῶν κρατίστων ἐκείνων οἰκῶν. Τὸ πάντων ὅμως μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτον μέρος τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ εἶναι ἡ πληθὺς τῶν ἰδρυμάτων τῆς δημοσίας παιδεύσεως, ἢ ἐν τῷ διαστήματι ἰδίως τῶν τελευταίων πεντεκαίδεκα ἐνιαυτῶν καλύψασα ἀπάσας τὰς ἑλληνικὰς χώρας. Ἐν Φιλιππουπόλει, ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ εἰς πλείστας ἄλλας μικροτέρας πόλεις τῆς Θράκης· ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Σέρραϊς, ἐν Στρομνίτῃ, ἐν Καστορίᾳ, ἐν Βιτωλίοις καὶ εἰς πλείστας ἄλλας πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς Μακεδονίας, καθ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἠπειρὸν καὶ τὴν ἑλληνικὴν Ἰλλυρίδα μέχρι Δυρραχίου· ἐν Σάμῳ, ἐν Κρήτῃ, ἐν Χίῳ, ἐν Μιτυλήνῃ, καθ' ὅλην τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Τραπεζοῦντος μέχρι τῆς Σμύρνης καὶ πολλαχοῦ τῶν ἐνδοτέρων τῆς μικρᾶς Ἀσίας, δυσαρίθμητα νηπιγωγεῖα καὶ κατώτατα σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ οὐκ ὀλίγα ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ γυ-

μνάσια διδάσκουσι τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἥτις ἐπὶ 3,000 ἤδη ἔτη κυριαρχοῦσα τῶν χωρῶν τούτων φαίνεται ἀναποσπάστως συνδεδεμένη μετὰ τῆς τύχης αὐτῶν, τῆς τε ἀγαθῆς καὶ τῆς πονηρᾶς. Ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀκμάζει διδασκαλεῖον διοργανωθὲν κατὰ τὰ ἐν Εὐρώπῃ ἐπικρατήσαντα νεώτερα συστήματα τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ παρασκευάζει διδασκάλους μέλλοντας νὰ συνεχίσωσι καὶ νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον τῶν προκατόχων. Πασίγνωστοι δὲ εἶναι αἱ ποικίλαι καὶ πολυάριθμοι σχολαὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ αὐτόθι λειτουργῶν φιλολογικὸς σύλλογος, ὅστις, ὡς ἄλλη τις ἀκαδημία τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ, ἐπέστησε πρὸ καιροῦ τὴν προσοχὴν ἀπάσης τῆς λογίας Εὐρώπης. Οὐδὲ ἠρέσθη ὁ Ἑλληνισμὸς εἰς τὸ νὰ πράττῃ οὕτως ἐν ταῖς πατρίαις αὐτοῦ χώραις. Κατὰ τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ ἔθος ἐξέπεμψεν ἀποικίας πολλὰς ἀπανταχοῦ τῆς ὑψηλοῦ ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ, εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Ἰνδικὴν, εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Αἱ δ' ἀποικίαι αὗται διὰ τῆς φιλοπονίας, διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς δεξιότητος αὐτῶν ἐκτῆσαντο αὐτόθι θησαυροὺς δι' ὧν πολλάκις ἤλθον εἰς ἐπικουρίαν τῆς μητροπόλεως αὐτῶν καὶ τοὺς ὁποίους ἔτοιμοί εἰσι νὰ υποβάλλωσι εἰς νέας θυσίας ὑπὲρ τῆς πλήρους πολιτικῆς ἀνορθώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως λοιπὸν ὁ Ἑλληνισμὸς πρῶταγωνιστεῖ καὶ νῦν ὅπως ἀείποτε, καὶ νῦν ἴσως πλείοτερον παρὰ ἐν τισὶ τῶν περιπετειῶν τοῦ μακροῦ αὐτοῦ βίου, ἀπὸ τῆς Θράκης μέχρι τῆς Ἀσκωνικῆς καὶ ἀπὸ τῆς Χειμάρρας μέχρι τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Κατὰ τὰ τελευταῖα εἴκοσιν ἔτη, τὰ ἐπέκεινα τοῦ Αἴμου καὶ τοῦ Σκάρδου σλαυϊκὰ φύλα ἠθέλησαν νὰ δώσωσι σημεῖα τινὰ ζωῆς. Ἰδίως οἱ Βούλγαροι, οἱ ἐπὶ 400 ἔτη βαθύτατον κοιμηθέντες ὕπνον, ἀφυπνίσθησαν αἴφνης καὶ οὐ μόνον ἐπεχείρησαν νὰ χωρισθῶσι ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἤξιώσαν νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἣν ἔδρυσαν ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ τῆς πολιτικῆς αὐτονομίας, εἰς μέγα μέρος τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας. Τὸ ἀνυπόστατον τῶν ἀξιώσεων τούτων ἀπεδείχθη ἐν τοῖς προτέροις. Τὸ δὲ μέτρον τῆς ζωτικότητος αὐτῶν ἀνεφάνη ἐν ταῖς παρούσαις ἡμέραις. Οὐδένα φθονοῦμεν ἐκ τῶν λαῶν ὅσοι ζητοῦσι ν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ ζυγοῦ τῆς τουρκικῆς τυραννίης· ἀλλὰ ποία σύγκρισις εἴμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ μετὰ τῶν Σλαύων τούτων καὶ ἡμῶν; ἠθέλωμεν νομίσει ἀσεβὲς ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τοὺς ἄθλους καὶ τὰς συμφορὰς τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως. Ἀλλὰ τῷ 1866 ἡ Κρήτη ἐξεγερθεῖσα κατώρθωσε ν' ἀντιστῇ ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη εἰς ἀπάσας τὰς δυνάμεις τοῦ ὀσμανικοῦ κράτους, νεμομένου ἔτι τότε τοὺς θησαυροὺς τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης· οὐδ' ἐπέσεν εἰμὴ ἀφοῦ διὰ τοῦ ἐν Ἀρχαδίῳ ὀλοκαυτώματος ἀείμνηστον

κατέστησε τὸν ἀγῶνα αὐτῆς. Νῦν δὲ ἐξηγέρθη ἡ Σερβία μετὰ 50 ἐτῶν αὐτόνομον βίον, μετὰ πεντεκαίδεκα ἐτῶν ἀδιαλείπτου προπαρασκευάσεως· καὶ οὐδ' ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ εἰς τοὺς τουρκικοὺς στρατοὺς, καὶ τοι ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς μὴ δυναμένους νὰ ἔχωσι τὴν ἐπικουρίαν τῶν ναυτικῶν αὐτῶν δυνάμεων· οὐδ' ἐκλείσει τὴν ἦταν αὐτῆς διὰ κατορθώματος ὀπισθοῦν λόγου ἀξίου. Δὲν λέγομέν τι περὶ τοῦ ὀνομασθέντος βουλγαρικοῦ κινήματος, τὸ ὁποῖον ἤθελεν εἶναι γελοῖον ἐὰν δὲν καθηγήαζετο διὰ τῶν σφαγῶν τὰς ὁποίας προεκάλεσε.

Οὕτως ἔχει ὁ Ἑλληνισμὸς κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν καθ' ἣν συμπληροῦμεν τὸν Ἐπίλογον τοῦτον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ. Ἡ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς μικρᾶς Ἀσίας ὀσμανικὴ κυριαρχία ἀποκλίνει προδήλως πρὸς τὴν δύσιν αὐτῆς. Δύο δὲ παρίστανται ὁδοὶ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ὀσμημέρας μαραινομένης ταύτης δυναστείας. Ἡ ἡ ἀνατολὴ θέλει παραδοθῆ βαθυμηδὸν εἰς τὴν φυλὴν ἐκείνην ἥτις ἐπὶ τριεξήκοντα ἔτη πολλάκις μὲν προσετῆσθη αὐτῆς, ἀείποτε δὲ, καὶ νῦν εἰδέτι, ἐπέχει προέχουσαν ἐν αὐτῇ τάξιν· ἡ οἱ ἰθὺντορες τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου, ἐπαναλαμβάνοντες τὸ λάθος τῆς II' ἑκατονταετηρίδος, θέλουσι διανείμει πρὸς ἀλλήλους τὰς χώρας ταύτας. Ἀλλὰ τοῦτο πράττοντες θέλουσι δημιουργῆσαι ἐνταῦθα πολυαρχίαν, καὶ ἀνταγωνισμοὺς ποικίλους καὶ ἀφορμὰς πολέμων ἀδιαλείπτων, δι' ὧν, ἀντὶ νὰ λυθῇ τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, θέλει ἀπεναντίας ἀποθῆ εἴπερ ποτὲ πολύπλοκον· καὶ θέλει πιθανώτατα παρασκευασθῆ ἡ τῶν Σλαύων κυριαρχία, ὅπως πρὸ πέντε ἑκατονταετηρίδων, δι' ὁμοίου πολιτευμάτος, παρεσκευάσθη ἡ κυριαρχία τῶν Τούρκων.¹

Ὅλιγα τινὰ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΟΥ ΚΛΕΙΔΟΚΥΜΒΑΛΟΥ

Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν οἰκία σήμερον, ὅπου δὲν εὑρίσκεται κλειδοκύμβαλον, οὐδὲν δὲ κοινότερον τῶν παιζόντων αὐτό. Ὅλιγοι ὅμως σχετικῶς εἰσὶν οἱ κλειδοκύμβαλισταὶ ἐκεῖνοι, ὅσοι ἀσχολοῦνται περὶ τὴν σπουδὴν τῶν πλουσίων συλλογῶν, ἃς ἀποτελοῦσι τὰ διὰ κλειδοκύμβαλον μουσικὰ συνθέματα τῶν διαφόρων ἐποχῶν. Ἀφορμὴ τούτου εἶνε, ὅτι ἡ μουσικὴ θεωρεῖται σήμερον τὸ πλείστον ὡς ἀπλὴ διασκέδασις. Πολλοὶ δὲ οὐδὲν ἄλλο ζητοῦσι παρὰ μουσικοῦ τῶν τετραγώνων, ἢ τοῦτο καὶ μόνον: σειρὰν εὐαρέστων ἤχων καὶ εὐχερῆ αὐτοῦ κατανόησιν. Οἱ τοιοῦτοί, ἐννοεῖται, ἔχουσι πρόχειρον τὴν ἐκλογὴν μετὰ τῶν ἀπείρων μουσικῶν συνθέσεων, αἵτινες καθ' ἑκάστην δημοσιεύονται, καὶ οὐδαμῶς αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξετάσωσιν, ἂν

1. Ἐπιλ. τῆς 1στ. τοῦ 1) λ. ἰθὺντορες, ὑπὸ Κ. Παπαρηγοπούλου.